

A Chandler Hale jelentés 1915-ből ^[1]

Egy internálótábor Angliában

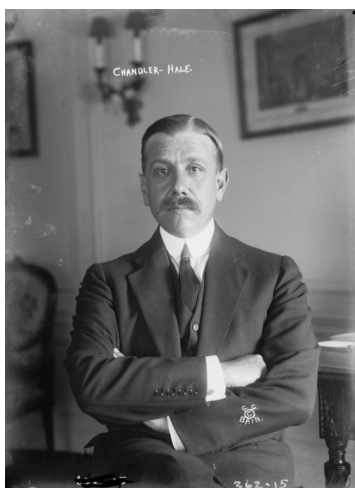
„Látható, hogy a parancsnokság erőfeszítéseket tesz, hogy olyan változatossá tegye az étkezést, amennyire csak lehetséges. A konyha, a pékség, a kantin és a mészárszék kiválóak. Van egy szárító szoba, ahol ágyneműt, ruházatot, de még a sátrakat is kiszárítottak nedves időjárás után. A latrinák szokatlanul jók; a folyó ügyek elvégzésére valók sok hotel felülmúlnak. Tisztán vannak tartva. Hideg és meleg folyóvizet adó porcelán mosdókat nagy számban találhatók az épület különböző részein.”

Bevezető

Az első világháború kitérőesek a hadviselő és egymással ellenséges viszonyba kerülő országok területén tartózkodó állampolgárokra az internálás keserű élménye várt. A háború elején létrehozott táborok léte a legjobb példa arra, hogy a kiróbbanó háború totálissá vált, amelynek a civilek éppúgy részesei és elszenvedői voltak, mint a katonák.

Ez a sors várt az Osztrák-Magyar Monarchia külföldön tartózkodó állampolgáira is, akiket a hadüzenetek valamelyik hadiállapotba kerülő országok területén értek. A szabad munkaerő áramlásának köszönhetően sokan vállaltak munkát külföldön, például ácsként, asztalosként vagy más kétkézű munkát végzőként. Mások szabadságukat töltötték külföldön, de voltak olyanok is, akiknek a házastársa az ellenséggé vált ország szülőtte volt. Sok fiatal ember egyetemi tanulmányait végezte, onnan került az internálótáborba.

Az első világháború előtt több egyezmény született a hadifoglyok és a sebesültek védelmében. Így az I. hágai értekezleten (1899) már foglalkoztak a hadifoglyok ügyével, de valójában a II. Hágai Egyezmény (1907) kiegészítései voltak az irányadóak. A nem fegyverképes személyekről a Genfi Konvenció (1906) ugyanakkor kimondta, hogy azokat a nem fegyverképes személyeket, akik a hadiállapot beálltakor a hadviselő országok területén tartózkodnak, haza kell küldeni saját országukba. Ugyanakkor fontos megemlíteni, hogy az internált polgári személyek jogait a hágai egyezmények nem rendezték teljes mértékben, a velük való bánásmódot nem szabályozták. Az adott állam kiutasíthatta őket, de sokkal gyakoribb volt az internálás ún. „koncentrált telepekre”. Vagyonukat az internáló állam hatóságai lefoglalták, illetve elkobozták. A jogi rendezetlenség miatt azonban nehezen lehetett meghatározni az internálás valódi okát, erre minden állam saját jogszabályt alkotott. Közös vonásuk volt, hogy belbiztonsági és katonai okokat jelölték meg az internálás okaként.

Chandler Hale

Az ellenséges táborhoz tartozó országok állampolgárainak internálásának több oka is lehetett. Főként az esetleges kémtevékenységet, az ellenséges felforgatást akarták kiszűrni, így Angliában és Franciaországban ezek voltak a legfőbb indokok. Az sem volt mellékes szempont, hogy a 18 és 50 év közötti internált férfiak esetében nagyobb számban fosztották meg az ellenséget katonakorú és szolgálatra alkalmas emberanyagától.

Az internálandó embereket a hatályos jogszabályok alapján a hatóságok begyűjtötték vagy kötelezően jelentkezniük kellett a lakhelyük szerinti rendőrségen, csendőrségen vagy városi tanácsnál. Összegyűjtésük után többé-kevésbé szigorúan őrzött táborokba zárták őket. A családokat többnyire nem választották szét, de az egyedülállókat általában már nemek szerint helyezték el.

A Magyar Nemzeti Levéltár Országos Levéltárának belügyminisztériumi iratanyagában, az internálási iratok között található egy jelentés, amely a német és az osztrák-magyar internáltak általános helyzetéről, illetve a velük való bánásmódról tudósít. A jelentést egy [popup title="Chandler Hale" format="Default click" activate="click" close text="Chandler Hale (1873–1951) külügyekkel foglalkozó, magas rangú amerikai diplomata volt. 1909 és 1913 között helyettes államtitkárként (ún. Third Secretary of State) dolgozott. 1914-től az Amerikai Egyesült Államok londoni nagykövetségén tevékenykedett, mint az osztrák ügyek referense. https://en.wikipedia.org/wiki/Chandler_Hale [Hozzáférés ideje: 2016. január 24.]] nevű amerikai diplomata írta, aki felkereste a Man-szigeten található táborokat, valamint az Írországi Templemberben található tábor is. A semleges USA diplomatái révén gyakran vett részt az internáltak jogainak és megfelelő fogva tartási körülményeiknek az ellenőrzésében.

A Man-szigeten a háború alatt egy egész táborrendszert építettek ki a brit hatóságok. A területet először két nagy részre osztották, az ún. Douglas-ra és a Peel városától nem messze, mezőgazdasági területen fekvő Knockaloe-ra. Ez utóbbit további négy táborra osztották, ahol előre elkészített barakkok biztosították a szállást, sőt a sziget saját vasútvonalal is rendelkezett. Knockaloe-ban 1916 júliusában érte el a fogva tartottak száma a csúcspont, amikor csaknem 23 ezer embert zsúfoltak össze. A más táborokba irányuló átmenő forgalommal együtt 1914 és 1918 között 30 ezer internált tartózkodott a szigeten, majdnem annyi, mint a sziget lakossága [popup title="összesen" format="Default click" activate="click" close text="http://www.manxnationalheritage.im/wp-content/uploads/2013/08/CG4-Internment_Web.pdf [hozzáférés ideje: 2016. január 30.]].

Magyar szempontból a Douglas-tábornak van jelentősége, hiszen itt fogva tartottak osztrák-magyar állampolgárokat is. E tábor kisebb volt, öt ezer fő befogadására volt alkalmas.

A háború kitérőesét követő napokban a brit hatóságok a Douglas táborhoz tartozó, korábban nyári táborként funkcionáló ún. Cunningham tábor találták alkalmasnak arra, hogy internálótábor hozzanak létre. 1914. szeptember közepétől rohamtempóban tették alkalmassá a területet internált polgári személyek fogva tartására. A szökések megakadályozására két sorban elhelyezkedő, két és fél méter magas, szögesdrótkerítést emeltek. A területre bevezették a gázt, ellátták elektromos lámpákkal, valamint épületekkel az őrség [popup title="számára" format="Default click" activate="click" close

text="http://www.airfieldinformationexchange.org/community/showthread.php?6892-WWI. [Hozzáférés ideje: 2014. május 8.]". A britek jól kihasználták a területi adottságokat: a szigetről gyakorlatilag lehetetlen volt megszökni és csekély számú őr is elég volt az internáltak őrzésére.

A rabok katonai törvénykezés alá estek, és nem hagyhatták el a tábor területét csak fegyveres őr kíséretében. A tábor őrzését a 301. és 305. tartalék század tagja adták, mind a Douglasban, mind a Knockaloe-ban 40 ór volt szolgálatban, azonos időben. Az őrség szállásán egyébként 100 teljesen felszerelt katonának volt hely.

Az első német foglyok a *Tynwald* nevű hajó fedélzetén érkeztek a Douglasba 1914. szeptember 14-én. A partra tett foglyokat a helyi újság úgy [popup title="jellemezte" format="Default click" activate="click" close text="http://www.airfieldinformationexchange.org/community/showthread.php?6892-WWI-PoW-Camps [Hozzáférés ideje: 2014. május 16.]", hogy a „*férfiak a társadalom mindegyik osztályát képviselik, a sikeres kereskedőtől a tengerészig és a pincérig.*”

1914. szeptember 25-re a korábbi nyaralótábor átalakítása befejeződött. Ettől a dátumtól kezdve a korábban önfeledten pihenni és kikapcsolódni vágyók által használt terület egy szigorúan őrzött internálótábor lett, amelyet még megközelíteni is tilos volt az illetéktelen személyeknek.

Annak ellenére, hogy a táborban egyáltalán nem voltak kibíráhatatlank az életkörülmények, 1915. november 19-én halálos áldozatokat is követelő zavargás tört ki, amelyről a jelentés részletesen beszámol.

A dokumentum igen érdekes adalékokat szolgáltat arra nézve, milyen körülmények között éltek az itt élő internált osztrák-magyar (és német) állampolgárok. Képet kaphatunk az étkezésről, a szabadidő eltöltésének lehetőségéről a táboron belül, illetve a szövegben felvillannak a tábori mindennapok is.

Források

Copy

Report

-

Report upon the general existing conditions and treatment of Prisoners of War, in the Detention Camps at Douglas and Peel in the Isle of Man, and at Templemere in Ireland, by Mr. Chandler Hale, In charge for the American Ambassador, at the Austro-Hungarian Embassy.

DOUGLAS ALIEN CAMP was originally a so-called "Holiday Camp" where men of limited means, who were fond of fishing and sea-bathing, spent their vacations. 3300 non-belligerent enemy-aliens are now interned there, divided about as followings: 2000 Germans and 1300 Austro-Hungarians.

At present the camp is somewhat crowded, but the authorities expect to transfer 1000 of the men to the camp at Peel, on the other side of the island, so as soon the latter is ready.

500 men are now housed in "huts" which just have been completed. They are comfortable. Each man has a bunk with a mattress and 3 blankets. The balance, who are still in tents, will be given the same accommodation as fast as they can be completed. The men eat in a large glass roofed, steam-heated electric-lighted building, where in two rooms, with ten men at each table 1600 can be accommodated at a time. On cold or rainy days they spend most of their times in these rooms, reading, playing cards or other games. The system both at Douglas and Peel is different from that established at the camps Mr. Anderson and I have visited in England. The British Government allows the Isle of Man authorities 10/- per man per week and they in turn pay a contractor for everything; food, cooking, clothing, tents, bedding etc. Aside the few men employed by the contractor in the kitchen and taking care of the latrines for which services they each receive a schilling a day, the prisoners have no work to perform.

Appended is the copy of the weeks dietary at the Camp. It will be seen that the Commandant is endeavouring to give the men as much variety as possible. The kitchen, bakery, buttery and the meat house are excellent. There is a drying room where bedding, clothing and even tents are dried out after wet weather. The latrines are unusually good; permanent affairs that would compare favourably with those in many hotels. They are kept clean. An ample number of porcelain basins with cold and hot running water are located in different parts of the building. Also, in the basement, there is a swimming tank, about 100 ft long, 20 ft wide and 8 ft deep. This has, however, been given up by the Camp doctor thought is unsanitary because of number use of it. Instead, the water has been drained off and shower baths are being installed around the tank.

On November the 23rd the British Press published accounts of a prisoners' revolt at the Douglas Aliens Camp, which had occurred on November 19th. This was the first knowledge the Embassy had of the incident and, by your direction, I left for the Isle of Man that night to enquire into the cause of the trouble. My visit to the camp was made on the morning of November 25th. The riot started, it is alleged, as the result of the bad potatoes. The Commandant admitted that one shipment proved to be worm-eaten and it was rejected after a few days. On November 18th the men declared a hunger strike at dinner. The following day they ate their dinner without any complaint. After the meal, the guards withdrew from the rooms. Almost immediately, and evidently by prearrangement, the prisoners started in to break up the tables, chairs, crockery and everything they could lay their hands up. When the guards appeared, the rioters charged them, armed with table legs and chairs. After one soldier had been knocked down and badly injured, the guards fired a volley in the air. This had no effect. Finally, and in self-protection they fired a second round which resulted the death of four Germans and one Austrian and the wounding of nineteen others.

I talked freely with the wounded and also with the many of others and gathered that the prisoners were in the wrong and had themselves to blame. One of the most intelligent men I questioned said that a considerable percentage of the prisoners was made up of a bad lot gathered in from the East End of London. Amongst them were several agitators who has busied themselves sewing discontent and insubordination, which, he said, was rally the cause of the trouble. I am satisfied that this was so as I saw the whole Camp and every detail connected with it, and have nothing but commendation for its entire organization and the kindly treatment accorded to the prisoners by the Commandant and his subordinates.

On the afternoon of November 25th another Detention Camp at Peel, on the western side of the Isle of Man. There I found 1100 non-belligerent enemy aliens. They are housed in huts similar to the two at Douglas, which are mentioned above. The general organization of this camp is similar to that at Douglas. Additional huts are being erected as rapidly as possible and accommodation will shortly be ready for 6000 men.

(S) Chandler Hale

In charge, for the Ambassador of Austro-Hungarian interesse

Dietary, Douglas Aliens' Camp

-

Sunday

Breakfast: Porridge, one pint, , Syrup 1-1/2 oz. Tea one pint with milk and sugar. Bread 8 oz Margarine ½ oz.

Dinner: Roast Beef /boneless/ ¼ lb. Potatos 20 oz. Cabagge. Bread 4 oz.

Supper: Tea one pint with milk and sugar. Bread 8 oz Margarine ½ oz.

Monday

Breakfast: Porridge, one pint, , Syrup 1-1/2 oz. Tea one pint with milk and sugar. Bread 8 oz Margarine ½ oz.

Dinner: Stew /meat 4 oz and veg./ potatos 20 oz. Bread 4 oz.

Supper: Tea one pint with milk and sugar. Bread 8 oz Margarine ½ oz.

Tuesday

Breakfast: Porridge, one pint, , Syrup 1-1/2 oz. Tea one pint with milk and sugar. Bread 8 oz Margarine ½ oz.

Dinner: Sasuages 6 to 8 ozs. Potatoes 20 ozs. Butter beans or Marrowfat peas. Bread 4 oz.

Supper: Tea one pint with milk and sugar. Bread 8 oz Margarine ½ oz.

Wednesday

Breakfast: Porridge, one pint, , Syrup 1-1/2 oz. Tea one pint with milk and sugar. Bread 8 oz Margarine ½ oz.

Dinner: Sceuce /meat, potatoes and vegetables/ 20 oz. Bread 4 oz.

Supper: Tea one pint with milk and sugar. Bread 8 oz Margarine ½ oz.

Thursday

Breakfast: Porridge, one pint, , Syrup 1-1/2 oz. Tea one pint with milk and sugar. Bread 8 oz Margarine ½ oz.

Dinner: Stew /meat 4 oz and veg./ potatoes 20 oz. Bread 4 oz.

Supper: Tea one pint with milk and sugar. Bread 8 oz Margarine ½ oz.

Friday

Breakfast: Porridge, one pint, , Syrup 1-1/2 oz. Tea one pint with milk and sugar. Bread 8 oz Margarine ½ oz.

Dinner: Sasuages 6 to 8 ozs. Potatoes 20 ozs. Butter beans or peas. Bread 4 oz.

Supper: Tea 1 pint with milk and sugar. Bread 8 oz Margarine ½ oz.

Másolat

Jelentés

Jelentés a hadifoglyok általános állapotáról és a velük való bánásmódról, amelyek a Man-szigeten lévő Douglasban és Peelben, valamint az írországi Templemerekben található internálótáborban tapasztalhatók. A jelentést készítette Chandler Hale, az amerikai nagykövét megbízásából, az Osztrák-Magyar Nagykövetségnek.

A Douglas külföldieknek fenntartott tábor eredetileg egy úgynevezett „nyári tábor” volt, ahol korlátozott számú ember töltötte a szabadságát, és ahol kedvelt tevékenység volt a horgászat, a fürdőzés. Jelenleg 3300, ellenséges országhoz tartozó külföldi állampolgárságú polgári személyt internáltak ide, akik a következőképpen oszlanak meg: 2000 német és 1300 osztrák-magyar.

A tábor jelenleg némileg zsúfolt, de a hatóságok előreláthatólag 1000 embert átszállítanak majd a peeli táborba, amely a sziget másik oldalán van, amint ez utóbbi elkészül.

500 embert helyeztek el „kunyókba”, amelyek éppen csak, hogy elkészültek. Kényelmesekek. Minden embernek van hálólhelye egy matraccal és 3 takaróval. Az egyensúlyt (ti. a körülmények tekintetében - S. L.), lévén, hogy még vannak, akik sátrakban laknak, rövidesen létrehozzák oly módon, hogy ugyanolyan szállásokat építenek, amilyen gyorsan csak lehetséges. Az emberek egy nagy, üvegtető, gőzfűtésű és elektromos árammal megvilágított épületben étkeznek, ahol két szobában, tízemberes asztaloknál egyidejűleg 1600 főt lehet elhelyezni. Hideg vagy esős napokon ezekben a szobákban töltik a napjaik nagy részét, olvasással, kártyázással és más játékokkal. Mind Douglasban, mind Peelben eltérő a rendszer azoktól a táboroktól, amelyeket Mr. Anderson és én Angliában látogattunk meg. A brit kormány engedélyezte a Man-szigeteki hatóságoknak, hogy hetente 1 emberre fizessenek tízet egy vállalkozónak cserébe mindenért; az ételért, a főzésért, a ruházódásért, a sátrakért, az ágyneműért stb. Nem számítva, hogy a vállalkozó néhány embert foglalkoztat a konyhán és a latrinák takarításában, mely munkáért egy schillinget kapnak naponta, a foglyoknak nincs munkájuk.

Mellékelve van a heti tábori étrend egy másolata. Látható, hogy a parancsnokság erőfeszítéseket tesz, hogy olyan változatosá tegye az étkezést, amennyire csak lehetséges. A konyha, a pékség, a kantin és a mészárszék kiválóak. Van egy szárító szoba, ahol ágyneműt, ruházatot, de még a sátrakat is kiszárítottak nedves időjárás után. A latrinák szokatlanul jók; a folyó ügyek elvégzésére valók sok hotel felülmúlnak. Tisztán vannak tartva. Hideg és meleg folyóvizet adó porcelán mosdókagylók nagy számban találhatók az épület különböző részein. Az alagsorban van egy úszó tartály, körülbelül 100 láb hosszú, 20 láb széles és 8 láb mély. Ez később megszüntették, mert ahogy a tábor orvosa gondolta, egészségtelen, köszönhetően annak, hogy számosan használták. Ehelyett a vizet leengedték és zuhanytálcákat állítottak fel a tartály körül.

A november 23-ai brit sajtó beszámolt a rabok november 19-ei lázadásáról a Douglas internálótáborban. Ahogy az incidens a nagykövetség tudomására jutott, utasításának megfelelően azon az estén elutaztam a Man-szigetre, hogy informálódjak a probléma okáról. Látogatásomat november 25-én reggel tettem meg a táborban. Ahogy azt állították, a lázadás a romlott burgonya eredményeképpen tört ki. A parancsnok elismerte, hogy egy hajórakomány férgesnek bizonyult és néhány nap után visszautasították. November 18-án az emberek éhségstrájkba kezdtek a vacsoránál. A következő nap minden panasz nélkül elfogyasztották a vacsorát. Az étkezés után az örök visszavonultak a szobákból. Szinte azonnal és bizonyíthatóan előre eltervezett módon a rabok törni-zúzni kezdtek mindent, ami a kezük ügyébe került. Mikor az örök megjelentek, a lázadók rájuk támadtak asztallábakkal és székekkel felfegyverkezve. Miután egy katonát leütöttek és csúnyán megsérült, az örök a levegőbe lőttek. Ennek semmi hatása nem volt. Végül önvédelemből másodszor is tüzeltek, amely eredményeként négy német és egy osztrák meghalt, tizenkilencen pedig megsebesültek.

A sebesültekkel szabadon beszélhettem, valamint sok más emberrel is, akik arra a következtetésre jutottak, hogy a rabok voltak a hibásak, és csak magukat okolhatják a történetekért. Az egyik legintelligensebb férfi, akit megkérdeztem, azt mondta, hogy a rabok egy jelentős hányada a londoni East End-ről lett begyűjtve.

Számos agitátor volt közöttük, akik azzal foglalatostkodtak, hogy elégedetlenséget és békétlenséget szítsanak, ami - mint mondta - a baj igazi oka volt.

Elégedett vagyok azzal, ahogy láttam az egész táborot és annak minden részletét. Dicséret illeti az egész szervezést és a foglyokkal való szívélyes bánásmódot, amelyet a parancsnok és alárendeltjei véghez visznek.

November 25-én, délután meglátogattam egy másik fogolytáborot Peelben, a Man-sziget nyugati oldalán. 1100, ellenséges országhoz tartozó külföldi állampolgárságú polgári személyt találtam ott. Két, Douglashoz hasonlatos barakkban vannak elhelyezve, amelyeket fentebb említettem. A tábor általános szervezete hasonló a douglasi táborhoz. További barakkokat állítanak fel, olyan gyorsan, amilyen gyorsan csak lehet, és rövidesen 6000 ember számára lesz lehetőség.

November 27-én meglátogattam egy fogolytáborot Írországban. Ez Templemere-ben, Tipperary megyében található. A foglyok száma 2055, amelyek a következőkből állnak össze: 25 német tiszt, 1810 német katona és tengerész lett hadifogoly, valamint 220, ellenséges országhoz tartozó külföldi állampolgárságú polgári személy. A barakkok nagyok és kényelmesek. Sok emberrel beszélgettem. Egyiküknek sem volt semmi panasza. A tisztek félhavi fizetést kapnak a brit kormánytól, és saját házuk van. 15 tisztiszolga szolgálja őket. A tábor általános szervezete hasonló volt a többi táboréhoz, amelyeket meglátogattam. A parancsnokról az volt a benyomásom, hogy különösen hatékony. Azt mondta, hogy a 220 külföldi állampolgárságú polgári személy több gondot okoz a táborban, mint az 1810 hadifogoly. Ezt azért említem meg, mivel ez mintegy megerősíti azt a véleményt, amelyet egyszer már alkottam, nevezetesen, hogy nem könnyű feladat kezelni nagyszámú külföldi állampolgárságú polgári személyt, akik inkább kívánják a legrosszabbat, mint az elkerülhetetlen állapotok legjobbját. Az egyetlen tábor, amit meglátogattam, és ahol az állapotokat nem lehetett összehasonlítani kedvezően a németországi Ruhlebennel és Doebritz-el, illetve az osztrák Grossauval, az Newbury volt, amit már bezártak.

Chandler Hale s.k.

Az osztrák-magyar nagykövet ügyeinek megbízottja

-

A Douglas-tábor étrendje

Vasárnap

Reggeli: zabkása, 1 pint , szörp, 1-1/2 uncia , tea, cukorral és tejjel, 1 pint. kenyér 8 uncia.

Margarin fél uncia.

Ebéd: marhasült (csont nélkül), ¼ lb. burgonya, 20 uncia káposzta, 4 uncia kenyér.

Vacsora: 1 pint tea tejjel és cukorral, 8 uncia kenyér, ½ uncia margarin.

-

Hétfő

Reggeli: zabkása, 1 pint, szörp, 1-1/2 uncia, tea, cukorral és tejjel, 1 pint. kenyér 8 uncia.

Margarin fél uncia.

Ebéd: ragu (4 uncia hús, zöldség). 20 uncia burgonya. 4 uncia kenyér.

Vacsora: 1 pint tea tejjel és cukorral. 8 uncia kenyér. ½ uncia margarin.

Kedd

Reggeli: zabkása, 1 pint, szörp, 1-1/2 uncia, tea, cukorral és tejjel, 1 pint. kenyér 8 uncia.

Margarin fél uncia.

Ebéd: kolbász 6-8 uncia, 20 uncia burgonya, Líma bab vagy velőborsó, 4 uncia kenyér.

Vacsora: 1 pint tea tejjel és cukorral, 8 uncia kenyér, ½ uncia margarin.

Szerda

Reggeli: zabkása, 1 pint, szörp, 1-1/2 uncia, tea, cukorral és tejjel, 1 pint. kenyér 8 uncia.

Margarin fél uncia.

Ebéd: sceuce (hús, burgonya, zöldség) 20 uncia, 4 uncia kenyér.

Vacsora: 1 pint tea tejjel és cukorral, 8 uncia kenyér, ½ uncia margarin.

-

Csütörtök

Reggeli: zabkása, 1 pint, szörp, 1-1/2 uncia, tea, cukorral és tejjel, 1 pint. kenyér 8 uncia.

Margarin fél uncia.

Ebéd: ragu 4 uncia. Burgonya 20 uncia. 4 uncia kenyér.

Vacsora: 1 pint tea tejjel és cukorral. 8 uncia kenyér. ½ uncia margarin.

Péntek

Reggeli: zabkása, 1 pint, szörp, 1-1/2 uncia, tea, cukorral és tejjel, 1 pint. kenyér 8 uncia.

Margarin fél uncia.

Ebéd: kolbász 6-8 uncia, burgonya 20 uncia, Líma bab vagy velőborsó, 4 uncia kenyér.

Vacsora: 1 pint tea tejjel és cukorral. 8 uncia kenyér. ½ uncia margarin.

Szombat

Reggeli: zabkása, 1 pint, szörp, 1-1/2 uncia, tea, cukorral és tejjel, 1 pint. kenyér 8 uncia.

Margarin fél uncia.

Ebéd: sceuce (hús, burgonya, zöldség) 20 uncia. 4 uncia kenyér.

Vacsora: 1 pint tea tejjel és cukorral. 8 uncia kenyér. ½ uncia margarin.

Jelzet: MNL OL K 148-36-489-83/1915-4605/1915. - Polgári kori kormányhatósági levéltárak, Belügyminisztériumi levéltár, Elnöki iratok, Internálási iratok. - A levéltárban őrzött angol nyelvű szöveg másolat, a szöveget fordította a szerző.

Címkék:

[Osztrák-Magyar Monarchia](#) ^[2]

[I. világháború](#) ^[3]

[Genfi Konvenció](#) ^[4]

Kiadás: 16. évfolyam (2016) 1. szám

Forrás webcím: https://www.archivnet.hu/hadtortenet/a_chandler_hale_jelentes_1915bol.html

Hivatkozások

[1] https://www.archivnet.hu/hadtortenet/a_chandler_hale_jelentes_1915bol.html

[2] <https://www.archivnet.hu/cimkek/osztrak-magyar-monarchia>

[3] <https://www.archivnet.hu/cimkek/i-vilaghaboru>

[4] <https://www.archivnet.hu/cimkek/genfi-konvencio>